



Õiguskantsler

Erki Savisaar  
Vinni Vallavalitsus  
vallavalitsus@vinnivald.ee

Teie nr

Meie 02.12.2024 nr 7-5/241828/2407058

## Sotsiaaltransporditeenuse eest tasu võtmine

Austatud vallavanem

Õiguskantsleri poole pöördus Vinni valla elanik [ ] murega, et vallavalitsuse korraldatava sotsiaaltransporditeenuse eest tasu maksmine käib talle üle jõu. Avaldaja peab käima regulaarselt [ ] arsti juures ning selleks on vald määranud talle sotsiaaltransporditeenuse.

Vallavalitsuse otsuse kohaselt on avaldaja omaosalus sotsiaaltransporditeenuse eest tasumisel 40 senti kilomeetri kohta. Otsuses, millega määrati avaldajale sotsiaaltransporditeenus, ei ole hinnatud, kas avaldaja suudab sotsiaaltranspordi eest nii palju maksta.

Vallavalitsusel tulnuks hinnata avaldaja võimalust sotsiaaltransporditeenuse eest tasuda enne [ ] 2024 otsuse tegemist, kuid seda ei tehtud. Otsuses ei esitanud vallavalitsus ka põhjendusi, mille alusel vald sellise tasu suuruse määras.

Kuigi [ ] tervis halveneb ning ta peab regulaarselt [ ] arsti juures käima, määras vald talle sotsiaaltransporditeenuse vähemaks kui aastaks. See tähendab, et aasta lõpus peab vald tegema uue otsuse.

Palun vallavalitsusel uut otsust tehes hinnata, kas [ ] on võimeline sotsiaaltranspordi eest määratud tasu maksta, ning küsitava tasu suurust haldusaktis ka põhjendada. See annab avaldajale mh võimaluse vallavalitsuse otsus vaidlustada, kui ta leiab, et sellega piiratakse tema õigusi. Palun kaaluge otsust tehes sisuliselt ka seda, kui pika aja jooksul peaks abivajaja saama määratud tingimustel sotsiaaltransporditeenust kasutada.

Ootan Teilt hiljemalt 2025. aasta alguseks tagasisidet, mis otsuse vallavalitsus [ ] sotsiaaltransporditeenuse osutamise ja selle eest tasumise kohta teeb.

## Sotsiaaltranspordi vajadus

1. Sotsiaalhooldekande seaduse (SHS [§ 38 lg 1](#)) kohaselt on sotsiaaltranspordi korraldamine kohaliku omavalitsuse ülesanne. Sotsiaaltransporditeenuse eest võib võtta tasu ([§ 16 lg 1](#) ja [§ 40](#)). See tasu võib olla suurem kui bussipileti hind, juhul kui sotsiaaltransporditeenust osutatakse juhu- või taksoveona. Tasu suuruse määramisel peab kohalik omavalitsus arvesse võtma abivajaja majanduslikku olukorda. Tasu ei tohi olla nii suur, et abivajaja on sunnitud loobuma talle vajalikust teenusest, kuna ta ei suuda selle eest maksta (§ 16 lg 3).

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

2. Vinni Vallavalitsus hindas [ ] abivajadust [ ] määramise avaldajale vallavalitsuse otsusega (nr [ ]) sotsiaaltransporditeenus. Otsuses on öeldud, et vald katab osaliselt sotsiaaltransporditeenuse kulu kuni 31. detsembrini 2024. Kuna [Vinni Vallavalitsuse 20. detsembri 2023](#) korralduse kohaselt peavad sotsiaaltranspordi kasutavad inimesed maksma omaosalust 40 senti kilomeetri kohta, tuleb ka avaldajal tasuda sotsiaaltranspordi kasutamise eest sama summa.

3. Vinni Vallavolikogu 28.03.2018 määruse „Sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord“ [§ 53 lõike 3](#) kohaselt on omaosalusest vabastatud madala sissetulekuga inimesed, kui vallavalitsus on nende maksevõimet hinnanud ja selle kohta otsuse teinud. Sama säte ütleb ka seda, et inimene vabastatakse omaosalusest haldusakti alusel. [ ] otsuses on vallavalitsus määranud, et [ ] peab omaosalustasu maksma 40 senti kilomeetri kohta, kuid selles otsuses ei ole põhjendatud, kuidas kehtestatud hind on kooskõlas avaldaja majandusliku olukorraga.

4. Avaldaja peab regulaarselt käima [ ] arsti juures. Selleks peab ta iga kord sõitma umbes 280 kilomeetrit, mis tähendab, et tal tuleb ühe hädavajaliku sõidu eest maksta üle 113 euro.

5. Alates tänava veebruarist on avaldaja sotsiaaltranspordi kasutanud neljal korral. Vallavalitsuse esitatud arvete kohaselt on avaldaja pidanud sõidu eest maksma [ ] 56,4 eurot, [ ] 56,8 eurot, [ ] 56,4 eurot ja [ ] 113,2 eurot.

Vallavalitsus selgitas, et enne arve koostamist on alati hinnatud ka seda, kas avaldaja suudab sellist arvet tasuda. [ ] esitatud arvel ongi näha, et esialgu määrati sõidu maksumuseks 113,6 eurot, kuid arve esitati poole väiksema summa kohta. Teistel kordadel arve summat vähendatud ei ole. Kahel juhul on arve väiksem, sest avaldaja sõitis vaid kodust [ ] (arvel on märgitud marsruudiks [ ]- [ ]) ja jäi sinna [ ]. Tagasi koju sõitis ta muu transpordiga.

### **Majandusliku olukorra hindamine**

6. Nii SHS kui ka vallavolikogu kehtestatud sotsiaalhoolekandeline abi andmise kord näevad ette, et vallal tuleb hinnata sotsiaaltransporditeenust vajava inimese maksevõimet. Valla töötajate sõnul hinnatakse seda enne arve väljastamist, kuid selle kohta dokumenti ei vormistata. Sellest järeldub, et kui vallavalitsus tegi [ ] otsuse (enne arvete väljastamist), milles määras kindlaks avaldaja omaosaluse, siis tema maksevõimet ei hinnatud.

7. Avaldaja õigus kasutada sotsiaaltranspordi tekib pärast hüvitise andmise otsuse tegemist (sotsiaalseadustiku üldosa seaduse (SÜS) [§ 16 lg 3](#)) ning avaldajal on õigus kasutada sotsiaaltranspordi neil tingimustel, tähtaegadel ja korras, mis on kirjas vallavalitsuse otsuses (vt ka [SÜS § 26 lg 1 p 3](#) otsuse kohustuslike osade kohta). See, kas avaldajal on õigus sotsiaaltransporditeenust saada ning mis tingimustel ja korra kohaselt ta seda kasutada võib, on vallavalitsuse kaalutusotsus (haldusmenetluse seaduse (HMS) [§ 4 lg 1](#)).

Kaalutusõigust tuleb teostada kooskõlas volituse piiride, kaalutusõiguse eesmärgi ning õiguse üldpõhimõtetega, arvestades olulisi asjaolusid ning kaaludes põhjendatud huve (§ 4 lg 2). Vallavalitsus peab hindama ka seda, kas avaldajal on piisavalt vara, et sotsiaaltranspordi kasutamise eest tasuda. See on oluline asjaolu, mis tuleb välja selgitada enne küsitava tasu suuruse otsustamist. Kirjalik haldusakt ja soodustava haldusakti andmisest keeldumine peab olema kirjalikult põhjendatud. Põhjendus esitatakse haldusaktis või menetlusosalisele kättesaadavas dokumendis, millele on viidatud haldusaktis ([HMS § 56 lg 1](#)). Haldusaktis tuleb esitada ka kaalutlused, millest haldusorgan on haldusakti andmisel lähtunud (HMS § 56 lg 3). Põhjendused peavad olema nii üksikasjalikud, et avaldaja mõistaks otsuse tegemise põhjusi,

oskaks hinnata otsuse õiguspärasust ja saaks kaaluda otsuse vaidlustamist (Riigikohtu halduskolleegiumi 10. oktoobri 2024 otsus nr [3-21-1366/45](#), p 19).

8. Vallavalitsus jättis avaldaja maksevõime hindamata ega esitanud oma otsuses ka põhjendusi, mille alusel vald sellise tasu suuruse määras. See on vastuolus SHS §-ga 16 ja HMS §-ga 56.

9. Vallavalitsus on küll korra esitanud avaldajale arve väiksema summa kohta, kui on ette nähtud [ ] 2024 otsusega, ent seda ei saa käsitada [ ] otsust muutva haldusaktina. Seepärast on vallavalitsusel ka edaspidi õigus küsida avaldajalt [ ] arsti juurde sõidu eest 40 senti kilomeetri kohta. Selleks et avaldajal tekiks õigus kasutada sotsiaaltranspordi hinnaga, mida ta peaks tema maksevõimet arvestades tegelikult maksma, tuleks vallavalitsusel oma [ ] otsust muuta. Otsust pole siiani muudetud, kuigi vallavalitsusele on selgeks saanud, et avaldaja ei ole võimeline otsuses kehtestatud suuruses sotsiaalteenuse eest maksma. Selle asemel on avaldaja pidanud vallavalitsuse poole pöörduma ja paluma, et talle esitataks sõidu eest väiksem arve. Vallavalitsus on avaldaja palvele vastu tulnud ning esitanud ühel korral avaldajale tasumiseks poole väiksema arve.

10. SHS § 16 lõigetes 2 ja 3 sätestatuga soovitakse vältida seda, et sotsiaalteenuse eest võetava tasu suuruse tõttu on inimene sunnitud teenusest loobuma. Avaldaja sissetulekuks on töövõimetoetus ja puudega inimeste sotsiaaltoetus. Vallaametnike selgituste kohaselt on avaldajale makstud 2024. aastal ka korra ühekordset toetust ja osutatud vältimatut sotsiaalabi. Kuuel korral on avaldaja saanud toiduabi (Sotsiaalministeeriumi [kodulehel](#) on kirjas, et toiduabi on toimetulekuraskustes sattunud inimestele mõeldud toetus). Seega kui avaldaja on majanduslikult raskes olukorras, tuleb vallavalitsusel avaldajalt sotsiaaltranspordi eest tasu küsimisel sellega arvestada.

### **Hea halduse tava järgimine**

11. Vallavalitsuse otsustest selgub, et avaldajal on puuduv töövõime ja keskmine puue, see otsus kehtib [ ] 2025. aastal. Tema abivajaduse hindamise otsuses on märgitud, et abivajaja tervislik seisund halveneb. On teada, et avaldaja peab regulaarselt käima [ ] arsti juures. Kuigi on vähetõenäoline, et avaldaja olukord lähiajal paraneb, on vald teinud veebruaris otsuse, et sotsiaaltransporditeenust osutatakse talle kuni 2024. aasta lõpuni. Vallavalitsuse [ ] otsusest ei selgu ka muid olulisi asjaolusid ega kaalutlusi, mis selgitaksid, miks anti avaldajale otsuses märgitud tingimustel sotsiaaltranspordi kasutamise õigus ainult 11 kuuks. Sellepärast peab avaldaja aasta lõpus uuesti abi taotlema. Kuna abi andmise tähtaeg on samuti oluline abi saamise tingimus, mille otsustab vallavalitsus kaalutusõiguse alusel, tuleb ka seda sisuliselt kaaluda ja kirjalikus otsuses põhjendada.

Lugupidamisega

*/allkirjastatud digitaalselt/*

Ülle Madise